

ACADEMIA ROMÂNĂ

BULETINUL
INSTITUTULUI DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”

Anul III, nr. 4

IAȘI

octombrie–decembrie 2002

CUPRINDE:

- Activitatea departamentelor
- Personalități, modele, exemple
- Un bilanț științific
- *Varia*
- Lucrări și comunicări
- *In memoriam*

PROIECTE DE CERCETARE

În trimestrul al IV-lea al anului 2002:

➤ **Departamentul de istorie literară, etnografie și folclor** a lucrat, în continuare, la cele două proiecte mari ale Academiei Române: proiectul fundamental *Dicționarul general al literaturii române (DGLR)* și proiectul prioritar *Arhiva de folclor a Moldovei și Bucovinei (AFMB)*. Pentru *DGLR* s-au redactat studii monografice despre scriitori de la literele M–Z sau care nu figurau inițial pe lista de articole (George Dumitrescu, Leonida Secrețeanu, Valeriu Mardare, Theodor Rășcanu, Corneliu Sturzu, G. Popa Lisseanu ș.a.). *Baza de date* a dicționarului a fost completată cu alte informații (peste 5000 de fișe de semnalară) extrase din publicațiile periodice științifice, culturale și literare apărute între iulie și noiembrie 2002 în toată țara. La *AFMB* s-au întreprins operațiuni de analiză și sistematizare a fondurilor și s-au redactat alte capitole din monografiile tematice *Folclorul medical în Moldova, Zona Tecuciului. Monografie folclorică, Obiceiuri și ceremonialuri calendaristice din ciclul riturilor de trecere*.

➤ **Departamentul de lexicologie-lexicografie** a continuat revizia în formă finală a articolelor din *DLR*, Tomul XIII, Partea a 3-a, *Litera V*, porțiunea a doua (*voagnăr – yucca*), 120 p., în vederea trimiterii la comisia de etimologii. Primele 640 p. (2200 semne/pagină), constituind prima porțiune

(*vîclă-vnuc*), au fost expediate la București pentru lectura comisiei de etimologii, toți membrii colectivului participând la operațiile finale (colaționări succesive, corectură computerizată, corelații). De asemenea, au fost redactate 60 p. standard din *Litera L* partea I (I – lycantror).

Trebuie semnalat în mod special faptul că a ieșit din tipografie, la Editura Academiei Române, Tomul XIII, Partea a 2-a, *Litera V* (*venial – vizurină*), 425 p. (9000 semne/pagină).

► **Departamentul de dialectologie** a realizat următoarele obiective: la tema *NALR. Moldova și Bucovina*: redactarea, în formă adaptată tehnoredactării asistate de calculator, a 14 hărți; revizia a 15 p. texte dialectale transcrise fonetic și completarea aparatului tehnic aferent (caracterizarea subiecților, corelarea cu alte izvoare cuprinzând texte de profil pentru zona de anchetă); redactarea a 7 p. articole de glosar dialectal (litera S'); la tema **Bază de date pentru culegerea asistată de calculator**: completarea fonturilor pentru transcrierea fonetică; tehnoredactarea a 5 hărți lingvistice, introduse în memoria calculatorului.

► **Departamentul de toponimie** a redactat 60 p. pentru dicționarele toponimice zonale și 150 p. din lucrarea *Toponimia Moldovei în cartografia europeană veche (sec. XIV–1790)*. S-au continuat documentarea arhivistică, cercetarea etimologică pentru dicționarele bazinelor Bârladului și Trotușului și prelucrarea materialului de anchetă din bazinul hidrografic al Bistriței.

*

O publicație academică de prestigiu: „ANUAR DE LINGVISTICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ”

Publicație a Institutului de Filologie Română „A. Philippide” al Filialei Iași a Academiei Române, „Anuarul de lingvistică și istorie literară” (ALIL), ajuns la t. XXXIX – XL/1999–2001 (în prezent, sub tipar), are o existență strâns legată de istoria instituției academice pe care o reprezintă publicistic și sub egida căreia apare. Din acest punct de vedere se impune să luăm în considerare două etape privind viața „Anuarului”.

Astfel, trebuie să ne referim mai întâi la înființarea, în anul 1950, a revistei „Studii și cercetări științifice” (SCȘt), ca publicație a Filialei din Iași a Academiei (creată în 1949). Această revistă va avea, între anii 1956–1963, o serie specială de filologie a câte două fascicule pe an, spațiu tipografic destinat, în primul rând, publicării rezultatelor activității științifice desfășurate de membrii colectivelor de lingvistică și, respectiv, de istorie literară ale Secției de filologie de la Institutul de Istorie și Filologie, aflat în structura Academiei, Filiala Iași; anterior, în perioada 1950–1955, studiile și articolele tratând probleme ale domeniului filologic au apărut împreună cu cele de matematică,

fizică, chimie etc. în fascicule comune ale revistei (cu excepția fasciculelor 3-4/1954 și 1-4/1955, care au avut o serie aparte de „științe sociale”).

„Anuarul de lingvistică și istorie literară” va continua, odată cu apariția, în 1964, a primului tom al colecției sale, seria de filologie a revistei citate anterior.

Ne-am propus consemnarea, pentru fiecare din etapele editoriale anunțate, a câtorva aspecte relevante privind conturarea, în timp, a prestigiului publicației academice de astăzi¹.

• „Studii și cercetări științifice” I-XIV/(1950-)1956-1963

În paginile publicației „comune” a Filialei Iași a Academiei Române, au apărut atât lucrări de lingvistică (lexicologie, etimologie, stilistică, istoria lingvisticii), cât și de istorie, teorie și critică literară, de folclorică sau de istorie a culturii românești, tematica acestor contribuții anunțând, în linii mari, orientarea viitoare a revistei. Dintre autori, în majoritate cercetători ai Secției de filologie de la Institutul menționat, trebuie amintiți (urmând ordinea domeniilor enumerate) G. Ivănescu, V. Arvinte, Gr. Scorpan, G. Istrate, Al. Dima, Șt. Cuciureanu, Al. Teodorescu, N. I. Popa și I. Lăzărescu.

Înființarea, în 1956, a seriei speciale de filologie a dus, treptat, la creșterea remarcabilă a numărului colaboratorilor, conținutul publicației îmbogățindu-se și diversificându-se în mod simțitor cu fiecare volum. Începând cu t. X/1958 (publicat în semn de *Omagiu academicianului Iorgu Iordan - la 70 de ani*), se recurge la o structură editorială pe rubrici, care sunt intitulate *Studii, Note, Critică și bibliografie și Cronică*. Din 1960, seria de filologie a revistei beneficiază de o conducere proprie, formată, față de o etapă anterioară, exclusiv din profesioniști în domeniu (vezi *infra*). Printre colaboratori, alături de cercetătorii filologi (vezi numele acestora în broșura aniversară citată, p. 8-9), care își vor continua activitatea în cadrul Centrului de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor (înființat la sfârșitul anului 1963, prin transformarea în unitate independentă a Secției de filologie a fostului Institut cu profil mixt), se află numeroși universitari ieșeni: Th. Simenschy, Arion Vraciu - dintre marii dispăruți -, Const. Ciopraga, Al. Husar, Al. Andriescu, Corneliu Dimitriu, Maria Platon, V. Adăscăliței, Liviu Leonte - astăzi, nume recunoscute în domeniile lor de cercetare. Totodată, poate fi semnalată și colaborarea unor filologi bucureșteni consacrați, în acei ani aflați la început de drum (I. Fischer, Florica Dimitrescu, Ion Gheție, Maria Iliescu), fapt care atestă intrarea publicației în circuitul național al literaturii de specialitate. În afară de domeniile filologice consemnate pentru perioada 1950-1955, încep să fie publicate contribuții abordând diverse alte preocupări: istoria limbii române literare, istoria gramaticii, istoria ortografiei românești, fonetică generală și fonetică istorică, morfologie și sintaxă, structura vocabularului, romanistică, slavistică, dialectologie, onomastică, studiul vieții și operei a diferiți scriitori, istoria traducerilor în România, istoria presei românești, literatură universală.

¹ Scurte prezentări ale publicațiilor Institutului au apărut în broșura aniversară *Institutul de Filologie Română „A. Philippide”(1927-2002)*, Iași, 2002, p. 19 (redactori: Mircea Ciubotaru, Vlad Cojocaru, Gabriela Haja).

Studiul cel mai important și mai amplu apărut în această perioadă este *Terminologia exploataării lemnului și a plutăritului*, semnat de V. Arvinte (în SCȘt, VIII, 1957, fasc.1), lucrarea figurând, din 1965, în lista de titluri din bibliografia *Dictionarului limbii române* al Academiei (DLR).

Un aspect inedit din perspectiva anilor 2000, asupra motivației căruia nu insistăm, îl constituie numărul mare al contribuțiilor care tratează diverse probleme de slavistică, propriu-zis de limbă și literatură rusă clasică și contemporană și, de asemenea, frecvența cu care apar prezentate sau recenzate cărți și reviste din aceeași zonă de interes (însuși sumarul revistei apărea, obligatoriu, și în traducere rusă, în afară de cea franceză). În același timp, exista „directiva” ignorării filologiei române dintre Prut și Nistru; cu titlu de excepție apare, totuși, recenzia-studiu, semnată de Ecaterina Teodorăscu, la cartea *Contribuții la studiul infinitivului moldovenesc* (în grafie rusă; Chișinău, 1962), al cărei autor este binecunoscutul lingvist chișinăuian de astăzi acad. Silviu Berejan (vezi SCȘt, XIV, 1963, I).

Tributul dat imixtiunii politicului este reflectat și de editoriale pe teme ideologice, impuse în epocă; pe de altă parte, exista obligația ca fiecare fasciculă să cuprindă un articol consacrat literaturii „contemporane” (fapt care explică interesul, acum ostentativ, pentru opera lui Mihai Beniuc, Horia Lovinescu, V. Em. Galan, Dan Deșliu, Titus Popovici, Petru Dumitriu, Lucia Demetrius). Consultând cele 14 volume ale colecției SCȘt, lectorul de bunăcredință va putea constata, însă, că aceste aspecte conjuncturale nu impietează asupra conținutului de ansamblu al publicației.

● „Anuar de lingvistică și istorie literară”, XV–XLI/1964–2001

Continuator al revistei „Studii și cercetări științifice”. Seria Filologie, „Anuarul de lingvistică și istorie literară” își începe existența în 1964, sub denumirea, tranzitorie, de „Anuar de filologie”, iar, din 1965, va apărea cu titlul actual; anul reper de numerotare a tomurilor ALIL este anul 1950 (an I)². În perioada 1981–1993 s-au editat două serii paralele, A. Lingvistică și B. Istorie literară, care au fost reunite, prin reducerea spațiului tipografic, într-un singur volum, începând cu t. XXXIV–XXXVIII/1994–1998; t. XXXIX–XLI/1999–2001 se află sub tipar la Editura Academiei Române. Perturbarea fluxului editorial normal al „Anuarului”, de la t. XXXII/1988–1991 și în continuare (cf. nota 2), se explică, în primul rând, prin dificultăți financiare.

Întrucât viața, specificul și importanța în cadrul literaturii de specialitate ale acestei publicații, a cărei colecție numără 23 de tomuri (reprezentând 27 de volume propriu-zise) sunt greu de înfățișat într-un spațiu restrâns, ne vom

² Iată succesiunea lor: t. XV/1964 („Anuar de filologie”); t. XVI/1965; t. XVII/1966; t. XVIII/1967; t. XIX/1968; t. XX/1969; t. XXI/1970; t. XXII/1971; t. XXIII/1972; t. XXIV/1973; t. XXV/(1974–)1976; t. XXVI/1977–1978; t. XXVII/1979–1980; t. XXVIII/1981–1982: A, B; t. XXIX/1983–1984: A, B; t. XXX/1985, A; t. XXXI/1986–1987, A; t. XXX–XXXI/1985–1987, B; t. XXXII/1988–1991: A, B; t. XXXIII/1992–1993: A, B; t. XXXIV–XXXVIII/1994–1998: (seria de Istorie literară a beneficiat de un tom independent, XXXIV, pentru anii 1994–1995); t. XXXIX–XLI/1999–2001.

limita, ca și în cazul anterior, la consemnarea doar a câtorva aspecte definitorii în acest sens.

Ca structură, ALIL a păstrat (până la editarea seriilor paralele, în anii '80) vechile rubrici ale publicației pe care a continuat-o (vezi *supra*). S-au adăugat, dat fiind specificul contribuțiilor publicate, rubricile *Note și documente* (în alte formulări, *Note, documente și comentarii* sau *Contribuții documentare*), bogat reprezentată prin materiale cu caracter de informație științifică, și *Discuții*, abordând diverse probleme filologice controversate; din 1976 (t. XXV) este introdusă, în cadrul *Cronicii*, secțiunea *Cărți și reviste primite la redacție*, reflectând circulația națională și internațională a revistei, prin schimburile de publicații cu aproape o sută de institute similare, universități și biblioteci din țară și din străinătate.

Rubrici sau secțiuni speciale au fost închinată unor evenimente de anvergură națională, ca de exemplu: *100 de ani de la Proclamarea Independenței* (scriitorii români și Independența; t. XXVI), *Eminesciana* (la împlinirea a 100 de ani de la publicarea *Luceafărului* și a *Doinei*; t. XXIX B), *Centenar Lucian Blaga, Ion Barbu* (t. XXXIV/1994–1995, B). Subsumate aceluiași program, sunt de citat articole și studii omagiale (la aniversări sau post-mortem) dedicate unor importante personalități ale domeniului: Al. Dima (t. XVI și XXVII), Emil Petrovici (t. XIX), Theofil Simenschy (t. XIX și XXXIII A), Vasile Bogrea (t. XXV), Iorgu Iordan (t. XXVI), N. I. Popa (t. XXVI și XXXIV–XXXVIII), Petru Caraman (t. XXVI și XXVII), Ștefan Ciucureanu (t. XXXI A), G. Ivănescu (t. XXXI A și XXXIII A.), Arion Vraciu (t. XXXI A și XXXIII A), Alexandru Philippide (t. XXXIII A), Artur Gorovei, Ion Talos (t. XXXIV/1994–1995, B), Constantin Ciopraga (t. XXXIV–XXXVIII). Toate aceste contribuții (în unele cazuri însoțite de lista de lucrări ale personalităților omagiate) se constituie într-un fond documentar și bibliografic util pentru orice cercetător filolog și care își poate găsi locul oricând într-o bibliografie generală de filologie românească pentru secolul al XX-lea.

Domeniile tematice, dintre cele mai variate, cărora li se circumscriu contribuțiile publicate în „Anuar” sunt cele anunțate pe coperta a treia a fiecărui tom (lingvistică generală, istoria limbii române, gramatică, dialectologie, stilistică, filologie română, istorie literară românească și universală, teorie și critică literară, folcloristică), o recomandare mai detaliată și sugestivă în acest sens oferind sumarul tomurilor revistei, prin însăși formularea titlurilor de rubrici în perioada 1981–1993, a seriilor paralele A. Lingvistică și B. Istorie literară (în afara tematicii deja menționate, vezi, de exemplu, și: teoria limbii, istoria lingvisticii, istoria limbii literare, lexicologie, onomastică, poetică, ortoepie și ortografie, sociolingvistică, literatura și școala, etnologie ș. a.).

Comparativ cu etapa „Studii și cercetări științifice” (Filologie), se constată că ponderea mare a colaborărilor aparține cercetătorilor din colectivele (departamentele) de lexicologie-lexicografie, dialectologie și toponimie (alcătuind sectorul de lingvistică), istorie literară și folclor (alcătuind sectorul

de istorie literară) de la Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor și, respectiv, din 1990, de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” al Filialei Iași a Academiei Române. Colaboratori constanți ai „Anuarului”, aceștia au publicat numeroase studii, articole, note și comentarii, valorificând rezultate ale activității de cercetare științifică în cadrul temelor departamentale de profil cuprinse în programele academice naționale (*Dicționarul limbii române* – DLR, *Noul Atlas Lingvistic Român, pe regiuni. Moldova și Bucovina, Tezaurul toponimic al României. Moldova, Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900, Arhiva de folclor a Moldovei și Bucovinei* – AFMB), pentru diverse teme individuale sau pentru tezele de doctorat, acoperind alte domenii și zone ale cercetării (printre care, neologismele limbii române în perioada 1760–1860, terminologii profesionale, influența limbii literare asupra graiurilor populare, principii ale lexicografiei toponimice, antroponimie, istoria presei periodice românești, arii folclorice în Moldova – Valea Șomuzului Mare, colinda și balada în Moldova și multe altele).

În mod special trebuie menționată publicarea în paginile „Anuarului” a unor contribuții privind o importantă operă de colaborare științifică internațională – *Atlas Linguarum Europae (ALE)*, din Comitetul Național Român angajat în realizarea diverselor faze (elaborare sau interpretare) ale acestui proiect de anvergură făcând parte și doi lingviști ieșeni, Vasile Arvinte și Stelian Dumistrăcel, care au semnat două din aceste contribuții (în t. XXVI și XXVII), un al treilea studiu (apărut în t. XXXII A), aparținând apreciaților dialectologi Boris Cazacu și N. Saramandu (București).

Revista a fost deschisă constant și în mod generos și colaboratorilor externi, printre autori regăsindu-se, în primul rând, universitari de la toate catedrele Facultății de Filologie (de Litere) de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași (un nume deosebit de frecvent întâlnit în paginile „Anuarului” fiind acela al lui Horst-Helge Fassel, rezident actualmente la Tübingen, R. F. Germania, rămas un fidel colaborator, până astăzi, al Institutului „A. Philippide”) sau cunoscuți cercetători ieșeni din alte domenii umaniste, mai ales istorici (C. Angelescu, C. Turcu, Al. Zub, I. Caproșu, Ștefan Gorovei, Gh. Buzatu ș.a.). Au dat prestigiu științific publicației specialiști ai domeniilor filologice din țară (Iorgu Iordan, Adrian Marino, Ovidiu Bîrlea, Ion Taloș, Luiza Seche, Magdalena Vulpe, Vasile Frățilă, Doina Grecu, I. Mării, Rodica Orza, D. Loșonți, Valentin Țurlan), precum și din străinătate (Klaus Steinke, K.-H. Schroeder, Hans Robert Jauss, Rudolf Windisch, Jean-Louis Courriol, Zhang Yushu).

Intr-o retrospectivă privind revista în ansamblu, un loc aparte revine unor volume de relevanță tematică în plan național sau european, care îmbogățesc, totodată, cu multe nume de marcă, lista de autori din alte centre academice și universitare din țară ori din afara granițelor țării: *Lucrările Colocviului național „Dicționarele literare și locul lor în cadrul culturii românești contemporane”* – Iași, 7–8 decembrie 1979 (t. XXVII); *Lucrările celui de-al III-lea Simpozion național de dialectologie* – Iași, 5–6 octombrie 1984 (t. XXX A), respectiv *Lucrările Simpozionului germano-român „Valori ale*

literaturii germane în Rânia / Der Stellenwert der deutschen Literatur in Rumänien"- Iași, 20-24 septembrie 1992 (t. XXXIII B) și *Simpozionul B. Fundoianu - Benjamin Fondane*, Iași, 7-8 octombrie 1994 (t. XXXIV/1994-1995, B). Un volum de excelență în acest cadru este, fără îndoială, cel apărut ca supliment la tomul XXXIII/1992-1993, A (dar și în extras, care cuprinde *Prelegerile și conferințele* lui Eugen Coșeriu (Iași, 1992-1993), prin publicarea cărora a fost înlesnită înțelegerea și aprofundarea ideilor și principiilor lingvistice ale marelui savant fără cunoașterea cărora nu se mai poate face astăzi lingvistică, nicăieri în lume.

În încheiere, ținem să menționăm, în mod deosebit, numele celor care au onorat (sau onorează) conducerea publicației prezentate de-a lungul, deja, a cinci decenii de existență, ca redactori responsabili (redactori-șefi): G. Istrate (SCȘt: 1960-1963; și redactor responsabil adjunct: 1959); Al. Dima, membru corespondent al Academiei (1964-1966); N. I. Popa (1967-1973); Vasile Arvinte (1976-1987); Stelian Dumistrăcel (din 1988; și secretar științific de redacție: 1963-1973; redactor responsabil adjunct: 1976-1980); Remus Zăstroiu (1988-1995; și secretar științific de redacție: 1971-1987; redactor-șef adjunct: din 1998), sau ca redactori responsabili adjuncți: N. A. Ursu (1971-1973; și secretar științific de redacție: 1958-1962); Dan Mănuță (1976-1987); Dragoș Moldovanu (1981-1987). În afară de situațiile consemnate, au îndeplinit (sau îndeplinesc) funcția de secretar științific de redacție: Doina Hreapcă (din 1976), Florin Faifer (1988-1991), Victor Durnea (din 1992). Din comitetul (colegiul) de redacție au mai făcut sau fac parte alți specialiști ai domeniilor de profil, universitari și cercetători ai Institutului „A. Philippide” (în ordinea cronologică de mai sus): Al. Teodorescu, G. Ivănescu, I. H. Ciubotaru, Maria Platon, V. Stoleriu, A. Vraciu, Al. Andriescu, I. Nuță, Carmen Pamfil, Gabriela Drăgoi, Mircea Ciubotaru și Gabriela Haja.

Consultarea colecției „Anuarului de lingvistică și istorie literară” (inclus, cu sigla ALIL, în lista de lucrări din bibliografia *Dicționarului limbii române* al Academiei) este facilitată, în parte, de câteva „anexe” tehnice, elaborate în cadrul redacției, cu sprijinul unor cercetători ai Institutului: *sumare* generale ale revistei au fost publicate în fasc. 2/1963, pentru etapa SCȘt și în t. XXV, pentru perioada 1964-1973 din ALIL; au mai apărut: *Indicele de cuvinte, baze și afixe* pentru tomurile XV - XXX/1964-1985 (cf. t. XXXII A) și *Indicele generale* care însoțesc t. XXXI A, t. XXXII A, și t. XXXIII A.

Prezenta trecere în revistă a activității publicației periodice a Institutului de Filologie Română „A. Philippide” constituie, pe lângă un firesc motiv de satisfacție profesională, un necesar moment de evaluare a posibilităților redacției și ale colaboratorilor noștri de a spori atractivitatea și competitivitatea revistei în domeniul cercetării filologice.

Doina HREAPCĂ

Cercetătorii de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” își exprimă prețuirea pentru activitatea devotată, în serviciul publicației lor, desfășurată de membrii colegiului de redacție, în special de colegii Stelian Dumistrăcel, pe durata a 40 de ani (de la secretar științific de redacție la redactor șef), Remus Zăstroiu, pe durata a 32 de ani (de la secretar științific de redacție la redactor șef adjunct și redactor șef al seriei B. Literatură) și Doina Hreapcă, pe durata a 26 de ani (în calitate de secretar științific de redacție).

STUDII, ARTICOLE, RECENZII

- ♦ Șerban Axinte: *Lumea din nasul clownului*, recenzie la romanul *Cercul nostru vă prezintă* de Lucian Dan Teodorovici, în „Contrafort”(Chișinău), nr. 9–10, septembrie–octombrie 2002; *Romeo și Julieta într-un singur act*, în „Ziarul de Iași”, nr. 182 (3462), 8 octombrie, 2002, p. 6A; *Poveste de dragoste în stil japonez*, *ibidem*, nr. 203 (3483), 4 decembrie 2002; *Identitate – diferențiere. Intercomunicare*, în „Timpul”, III, 2002, nr. 10, p. 18; *Vasile și Vasile*, *ibidem*, nr. 12, p. 22.
- ♦ Lucia Berdan: *Artur Gorovei, clasicul (În memoriam. 50 de ani de la moarte)*, în „Metaliteratura – Analele Facultății de Filologie”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, 2002, p. 115–117; *Cultura populară. Stabilitate și evoluție în noul mileniu*, în „Revista română”, an VIII, 2002, nr. 4, decembrie, p. 4; *Rit și spectacol în Jocul Urșilor din Dărmănești (Bacău)*, în vol. *Acta Musei Maramurensensis*, Sighetul Marmăției, 2002, *Masa tăcerii, masa destinului sau cină de taină*, în „Acta Musei Porolissensis”, XXIV, Zalău, 2002, p. 715–718.
- ♦ Nicoleta Borcea: *Cronica unei represiuni*, recenzie la cartea lui William Totok, *Constrângerea memoriei*, în „Revista română”, VIII, 2002, nr. 3, septembrie, p. 21.
- ♦ Daniela Butnaru: recenzie la Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu-Dobridor, *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, Editura Saeculum I. O., 2000, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”, II, 2002, p. 362–364.
- ♦ Lucia Cireș: *Suha bucovineană în „data base”a antropologiei culturale*, recenzie a volumului semnat de Vasile Diacon, *Etnografie și folclor pe Suha bucovineană*, Editura Unirea, Iași, 2002, în „Revista română”, VIII, 2002, nr. 4, decembrie, p. 16.
- ♦ Mircea Ciubotaru: *La o nouă aniversare*, prefață la volumul omagial *In honorem Ioan Caproșu. Studii de istorie*, Iași, Polirom, 2002, p. 7–11.
- ♦ Silvia Ciubotaru: *Pogorât-au pogorât...*, în „Revista română”, VIII, 2002, nr. 4, decembrie, p. 9.
- ♦ Sebastian Drăgulănescu: *Anamorfoze „prin lentile de psiholog”*, în „Cronica”, XXXVII, 2002, nr. 12, decembrie, p. 10.

- ♦ Stelian Dumistrăcel: la rubrica „Va să zică”, din „Ziarul de Iași” au apărut următoarele note de cultivare a limbii: *Cehească* (1 oct.), *Ne-cuviințe* (8 oct.), *Fantazie* (15 oct.) și *Ucenicul vrăjitor* (23 oct.), ultimele două articole pe tema discuțiilor privitoare la inițiativele legislative recente de «protejare» a limbii române; *Titluri*, în „Revista română”, VIII, 2002, nr. 4, decembrie, p. 7.
- ♦ Florin Faifer: *Un ludic în Caragialia* (despre *Mic dicționar Caragiale* de Bogdan Ulmu), în „Cronica”, XXXVII, 2002, nr. 11, p. 69–70; *Trubadurul* (despre Al. Hrisoverghi), în „Convorbiri literare”, CXXXVI, 2002, nr. 10, p. 75–76; *Mezinul...* (despre I. I. Pavelescu), *ibidem*, 2002, nr. 11, p. 69–70; *Niște uimiri sau despre... dulceața mătrăgunei* (despre *Mătrăguna Dulce* de Nicolae Turtureanu), *ibidem*, 2002, nr. 12, p. 137–139; *Sub...steaua roșie, un dramaturg fără stea*, în „Revista română”, anul VIII, 2002, nr. 3, septembrie, p. 20; *Martor al Thaliei*, *ibidem*, nr. 4, decembrie, p. 4.
- ♦ Ion A. Florea: *Les variantes régionales des noms de personne et la normalisation littéraire*, în „Onomastik. Akten des 18. Internationalen Kongresses für Namenforschung. Trier, 12.–17. April 1993”, Band II, Tübingen, 2000, p. 219–224; „*Moldovenesc*”, „*românesc*”, „*rusesc*” în *comentariile lingvistice ale subiecților ALM*, în „Dacoromania”, II, 1996–1997, nr. 1–2, p. 69–77.
- ♦ Cristina Florescu: *Un infern exegetic*, în „Timpul”, III, 2002, nr. 10, p. 9.
- ♦ Gabriela Haja: *Mărturisirea unui ardelean*, în „Revista română”, VIII, 2002, nr. 4, decembrie, p. 20.
- ♦ Dan Mănuță: *Discursul istoric pozitiv* (II), în „Convorbiri literare”, CXXXVI, 2002, nr. 10, octombrie, p. 54–57; *Tirană estetică și pânzele cenușii ale adevărului*, *ibidem*, nr. 11, noiembrie, p. 50–52; *Cronicarul și plăcerea textului*, *ibidem*, nr. 12, decembrie, p. 48–50; *Institutul de Lingvistică „A. Philippide” la 75 de ani*, în „Academica”, XII, 2002, nr. 5–6, august–septembrie, p. 33–35; *Die Verbreitung des deutschen Modells in der rumänischen Kultur (1848–1918)*, în vol. *Rumänien in Europa. Geschichte. Kultur. Politik*, Hg. Alexander Rubel, Hartung–Gorre, Verlag Konstanz, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2002, p. 103–115; *Prefață [„Iașul e generos cu cei generoși”]* la Olga Rusu și colaboratorii, *Caragiale în Iașii Junimii*, Iași, Editura Timpul, 2002.
- ♦ Florin-Teodor Olariu: recenzie la Tatiana Slama-Cazacu, *Stratageme comunicaționale și manipularea*, Polirom, Iași, 2000, în „Analele Științifice ale Universității Al. I. Cuza” (serie nouă), secțiunea III, e, Lingvistică, t. XLVIII, 2002, p. 172–175.
- ♦ Carmen Pamfil: *G. Ivănescu (1912–1987)*, în „Revista română”, VIII, 2002, nr. 3, septembrie, p. 9.
- ♦ Amalia Viocu: „*Facerea*” *poeziei la Odysseus Elytis*, în „Poezia”, VIII, nr. 3, 2002, p. 214–218; *Iubirea de frumos* (despre *Frumosul și Iubirea* de Ovidiu Constantinescu), *ibidem*, p. 231–232; *Poesis, muza artelor poetice* (despre *Poesis* de Ovidiu Constantinescu), *ibidem*, p. 232–234; *Nadir și zenit în sonetele lui Ovidiu Constantinescu* (despre *Aurora și genuni* de Ovidiu Constantinescu), *ibidem*, p. 234–235; *Stanțele eului* de Cecilia Gabriela Feier,

ibidem, p. 235–236; *Poezia și starea de vasalitate* (despre *Bărbierindu-l pe Kafka* de Theodor George Calcan), *ibidem*, p. 236–238; *Divorț de frică* (despre *Despărțirea de frică* de Gabriel Stănescu), *ibidem*, p. 238–239; *Nu zâmbiți, vă rog!* (despre *Blitz* de Cornel Sîntioan Cubleşan), *ibidem*, p. 239–240; *Ochiul lui Homer înfundat în orbită* (despre *Fundătura Homer* de Nicolae Coande), *ibidem*, p. 241–242.

CĂRȚI

- ♦ A apărut, în luna decembrie 2002, *Dicționarul limbii române*, Tomul XIII, Partea a 2-a, *Litera V* (venial–vizurină), 425 p. Redactori: Doina Cobeț, Rodica Cocîrță, Eugenia Dima, Cristina Florescu, Corneliu Morariu, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Mioara Vișoianu și Victoria Zăstroiu. Au mai redactat: Irina Andone, Lucia Cifor, Gabriela Haja și Laura Manea. Revizori: Doina Cobeț, Eugenia Dima, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil și Victoria Zăstroiu. Analist programator: Georgiana Pușcașu. Operatori date: Gabriela Haja și Georgiana Pușcașu.
- ♦ Vasile Arvinte: *Raporturi lingvistice româno-germane. Contribuții etimologice*, Bacău, Editura „Egal”, 2002, 330 p.; *Biblia de la București (1688)*, ediție îngrijită de Vasile Arvinte și Ioan Caproșu. II. Volum întocmit de Vasile Arvinte, Ioan Caproșu, Alexandru Gafton, Laura Manea și N. A. Ursu, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2002, 862 p.
- ♦ Florin Faifer: *Pluta de naufragiu*, Iași, Editura Cronica, 2002, 146 p.
- ♦ Ioan Oprea: *Istoria limbii române literare. Epoca modernă* (în colaborare), Suceava, Editura Universității, 2002, 370 p.
- ♦ Mioara Săcrieru face parte din colectivul care a realizat *Dicționarul limbajului poetic eminescian. Concordanțele poeziilor antume*, I–II. Coordonator Dumitru Irimia. Editat de Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”, 2002.

COMUNICĂRI

- **ȘEDINȚELE DE MIERCURI** ale Institutului:
- ◆ Ședința din 30 octombrie 2002
- ♦ Stelian Dumistrăcel, *Limba «funcțională»: domenii de aplicare a distincției coșeriene*.

Comunicarea, cu profil omagial post-mortem, a reprezentat o sinteză a unor contribuții precedente ale autorului, care, în prezența Magistrului de acum dispărut, au beneficiat, din partea acestuia, de sugestii și de stimulative confirmări privind proiecția: *O perspectivă de analiză Coșeriu în cercetarea frazeologismelor: considerarea istoriei limbii* (Simpozionul omagial „Filologia secolului XXI”, Bălți, 17-19 mai 2001), *Substituții metaforice în enunțul aparținând «discursului repetat»* („Lecturi coșeriene”, Chișinău, 21-22 mai 2001) și *Modificarea enunțului aparținând «discursului repetat» din*

perspectiva QUADRIPARTITA RATIO („Zilele Filologice Gălățene”, 25-27 octombrie 2001).

În analiza metamorfozelor pe care le suferă, sincronic, enunțurile aparținând discursului repetat este aplicată și validată teoria coșeriană potrivit căreia o limbă funcțională realizăm doar „în fiecare punct al discursurilor”, astfel că „în același discurs putem întrebuința două – trei limbi funcționale diferite” (*Arhitectura și structura limbii*). Elementele care marchează exemplar varietățile respective sunt diferite categorii de unități frazeologice ce aparțin diverselor sincronii și, paralel, reprezintă manifestări diatopice, diastratice și diafabsice, reținute în inventarul limbii ca enunțuri constând din „tot ceea ce în vorbirea unei comunități se repetă într-o formă mai mult sau mai puțin identică sub formă de discurs deja făcut sau combinare mai mult sau mai puțin fixă, ca fragment, lung sau scurt, a «ceea ce s-a spus deja»” (*Limba funcțională*), de la locuțiuni expresive și formule curente de comparație, până la idiotisme, parimii, contexte din discursul religios, titluri de opere sau citate „savante”. Atrase în vorbire și în scrierea modelată de emoție și de afect, astfel de „vorgefertige Redeabschnitte” (cu referire la conceptul de „wiederholte Rede”) interferează produsele „tehnicii libere a vorbirii” ca într-un „colaj”, fiind „actualizate”, „particularizate” prin suspendarea „extravagantă” a normei de conformitate a lucrurilor (și a „textului”) după cele patru „figuri de construcție” observate de Quintilian (în *Institutio oratoria*): *adiectio, detractio, immutatio și transmutatio*.

Această optică de analiză a modificării enunțurilor aparținând discursului repetat, ca efect al acțiunii „universalilor vorbirii”, face o necesară și logică legătură între zona preponderent gramaticală a exemplelor de „solecisme” oferite de Quintilian și proiecția „împătritei modalități” în neoretică, pe terenul structurilor narrative, a Grupului μ (*Rhétorique générale*). În analiza unui mare număr de exemple din discursul public și din textul jurnalistic actual, autorul pune în valoare o condiție tehnică de bază a modificării (în special în ceea ce privește „reducerea” și „substituirea”), și anume **păstrarea unui context (minim) de relevanță**, lexical, dar uneori numai prozodic, suprasegmental.

Teoria coșeriană privind «discursul repetat» din optica «limbii funcționale» se dovedește o viziune remarcabilă de aplicație pentru analiza a numeroase forme de manifestare a limbajului, de la unele strict tehnice (de exemplu, considerarea, pragmatică, a contextelor [astăzi „ludice”] reprezentând așa-zisele «frământări de limbă» drept exerciții de retorică empirică), până la cele de domeniul stilisticii, urmărind solicitarea, insistență, a funcției «fatice» și a celei «conative» a limbajului, cum ar fi, dintre temele pe care autorul le-a propus deja ca teze de doctorat, dinamica sinonimiei frazeologice, destructurarea discursului repetat la „postmoderniști”, analiza clișeele «limbii de lemn».

♦ Lucia Cires: Vasile Diacon, *Etnografie și folclor pe Suha bucovineană*, Iași, Editura Unirea, 2002;

♦ Șerban Axinte: Daniel-Henri Pageaux, *Literatura generală și comparată*, Iași, Polirom, 2000.

◆ Ședința din 18 decembrie 2002

♦ Lucia Cires: *Modele existențiale în colinda românească*

Plecând de la caracterul magic al colindatului, comun cu cel al descântatului, au fost luate în discuție colindele în care urarea este indirectă. De la urarea-dorință directă s-a trecut la forme ample, alegorice, de urare subînțeleasă, în care se proiectau dorințele deja împlinite, fie în tablouri idilice, fie în episoade epico-dramatice adecvate la statutul socio-profesional, vârsta și sexul celor colindați. Universul colindelor românești este unul metaforic, idealizat, în care gazdele sunt flutate cu nume de "boieri", "domni", "împărați", indiferent de starea lor materială. Familia colindată este plasată într-un decor mirific: casă "mândră", pat de un lux fastuos sau leagăn de mătase sub doi meri, într-o armonioasă, simbolică îngemănare sau îmbrățișare, în care gânguresc porumbei. Halo-ul poetic este amplificat de un mitos în care Sfântul Soare, Sora Soarelui, cai năzdrăvani ca Galben Soare, monștri (Dulful, Zmeul, Vidrosul), oameni metamorfozați în animale (Cerbul, Ciuta), Feți-Frumoși și fete neasemuit de frumoase participă la încercări inițiatice, la vânători rituale, la pețiri arhetipale. La casa gospodarilor colindați pare a se fi revărsat cornul abundenței; tinerii fac nunți feerice, iar vârstnicii, după ce și-au împlinit exemplar destinul, creștinește, se integrează lin, firesc în rai. Iluziile cele mai îndrăznețe capătă, acum, contur real, într-o sublimă, convențională mistificare, totul sub o benefică ninsoare cu "flori de măr".

♦Victor Durnea: prezentarea simpozionului *Centenar Sașa Pană. Avangardă literară și artistică în sud-estul Europei*, București, 5-8 decembrie 2002.

•Alte comunicări:

♦Au participat cu comunicări în cadrul conferinței de filologie *Limba română azi - ediția a IX-a*, Iași - Chișinău, 25-28 octombrie 2002 (organizată de către Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași - Facultatea de Litere, Universitatea de Stat din Chișinău, Societatea „Limba noastră cea română” din Republica Moldova și Societatea de Științe Filologice din România, în cadrul *Zilelor Universității „Al. I. Cuza”*), următorii cercetători: Lucia Berdan, *Magie și religie*; Lucia Cifor; *Conversii semantice la nivelul unor termeni din limbajul filozofiei religiei*; Doina Cobet, *Articolul în gramatica românească veche (secolele al XVIII-lea și al XIX-lea)*; Elena Dănilă, *O „neutral” în îmbinările verbale stabile*; Eugenia Dima, *În ce limbă a fost redactată Istoria Țării Românești de Mihai Cantacuzino*; Stelian Dumistrăcel, *„Discursul repetat” la și după Caragiale*; Ion A. Florea *Onomasticon caragialesc. Lache, Mache... și viceversa*; Cristina Florescu, *Elemente semantice ale limbajului familiar la Caragiale*; Gabriela Haja, *Instrumente și resurse românești în cadrul proiectului „Balkanet”*; Florin-Teodor Olariu, *Limbajul ca joc*; Carmen-Gabriela Pamfil, *Un domeniu cu mai multe necunoscute: Dicționarul Academiei*; Mioara Săcrieru, *Hronograf den începuturile lumii... - o traducere din limba greacă*.

♦Mircea Ciubotaru: *Toponime vasluiene controversate*, la Sesiunea de comunicări anuală a Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” din Vaslui, 28 noiembrie 2002.

♦Victor Durnea a prezentat comunicarea *Un redactor uitat al lui „unu” - Mihail Dan*, în cadrul simpozionului *Centenar Sașa Pană. Avangardă literară*

și artistică în sud-estul Europei; 70 de ani de la „asasinarea” revistei „unu”, București, 5–8 decembrie 2002.

♦Mioara Săcrieru a fost prezentă la conferința „Moldavian–Greek Relations: Problems and Prospects”, Chișinău, 22–23 octombrie 2002, cu comunicarea **Hronograf den începuturile lumii...– o traducere din limba greacă.**

♦Remus Zăstroiu a prezentat comunicarea **Mihail Codreanu și viața literară ieșeană la 1900**, la Casa Memorială „M. Codreanu”, 15 octombrie 2002.

PROFESORUL NOSTRU

Pentru majoritatea cercetătorilor de la Institutul de Filologie Română, întâlnirea cu prof. univ. **VASILE ARVINTE** a fost o șansă. Ca foști studenți, audiind cursul de istorie a limbii române, ca doctoranzi, beneficiind de îndrumarea sa exigentă, fără loc de comodități, sau ca tineri cercetători sub directoratul său (1975–1976) și sub îndrumarea sa în echipa de la **NALR. Moldova și Bucovina**, discipolii și, apoi, colaboratorii au învățat de la magistrul supunerea la rigorile filologiei și lingvisticii românești în stil... nemțesc. Format el însuși în spiritul seriozității și temeiniciei neogramaticilor, transmis de modelele A. Philippide și G. Ivănescu, și având șansa de a cunoaște, din tinerețe, la sursă, concepțiile, metodele, și performanțele lingvisticii germane, prin lectorate, un doctorat în Germania (la Berlin), cursuri și conferințe susținute ca profesor-invitat la Berlin, Bonn, Köln și Freiburg, profesorul a creat și impus un nou model de gândire și acțiune în cercetarea lingvistică ieșeană.

A identificat, mai întâi, goluri și priorități în numeroase domenii ale limbii române. Profesorul a fost dublat de cercetătorul de teren, preocupat de urgența recuperărilor și conservărilor faptelor de limbă amenințate de dispariție rapidă. Din timpurii preocupări dialectologice s-a format foneticianul de excepție care este profesorul Vasile Arvinte și etimologul experimentat în problemele lexicului (terminologia meseriilor – exploatarea lemnului și plutăritul –, a corpului omenesc, entopice, de unde și interesul marcat și îndrumările pentru toponimiști). O recentă apariție, **Raporturi lingvistice româno-germane. Contribuții etimologice**, 2002, adună într-un substanțial volum (328 p.) majoritatea textelor care conturează cu multă pregnanță autoritatea de primă mărime a profesorului Vasile Arvinte într-un domeniu atât de controversat și de dificil, cu atâtea improvizații, fantezii și exagerări în chestiunea presupuselor elemente vechi germanice în limba română. Explicând numeroase „enigme” lexicale prin împrumuturi săsești, studiind elementele provenite din greaca bizantină, din retoromană, aducând

numeroase precizări sau clarificări în probleme de bază ale formării poporului și limbii române, între care studiul *Român, românesc, România* (1983, 239 p.) trebuie reținut ca fundamental, contribuțiile de istorie a limbii române ale profesorului Vasile Arvinte au devenit texte de referință, după cum cele două volume apărute (la care se adaugă volumul introductiv și cel de al treilea, în fază avansată de elaborare) din seria *NALR. Moldova și Bucovina* nu pot fi imaginate fără prezența sa ca autor și îndrumător al mai tinerilor săi colaboratori. Nu mai puțin importante sunt preocupările mai noi ale Profesorului pentru problemele limbii române literare. Ediția filologică a *Bibliei.1688*, din care au apărut cinci volume ale *Pentateuhului* (1988–1997), fiecare carte având câte un amplu studiu lingvistic semnat de prof. Vasile Arvinte, prezintă un moment (și un monument) istoric al limbii române literare. O altă ediție, *Biblia de la București. 1688* (vol. I–II, 2001–2002), adună studiile amintite, care capătă astfel dimensiunile și importanța unei lucrări aparte, impresionante prin erudiție istorico-lingvistică.

O lucrare fundamentală este recenta carte *Normele limbii literare în opera lui Ion Creangă* (2002, 289 p.), care, abordând creația humuleșteanului din perspectiva stilisticii lingvistice, aduce în discuție numeroase fapte ignorate până acum și clarifică obscurități într-o operă considerată uneori ca epuizată pentru cercetarea lingvistică.

În sfârșit, nu poate lipsi din această prea sumară schiță de portret sublinierea meritului profesorului Vasile Arvinte în inițierea și coordonarea eforturilor pentru reeditarea dicționarului lui H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch* (I–III, 1985–1988), într-o concepție modernă și cu multe contribuții etimologice originale, ca și activitatea sa în cadrul comisiei pentru etimologii de la *DLR*. Din cauza spațiului restrâns, nu pot fi acum reamintite numeroase studii.

La 75 de ani, Profesorul nostru (născut la 26 decembrie 1927) este energetic și activ, contrazicând flagrant imaginea comună a pensionarului sau a „cercetătorului cu jumătate de normă”. Colaborator al Institutului din anul 1998, profesorul Vasile Arvinte propune un model de urmat și pentru cei mai tineri discipoli, reamintește tuturor că știința nu are vârstă și că timpul poate fi „îmbunat” prin creație. Exigent fără rigiditate, sarcastic față de impostură, dar generos cu valorile pe care știe să le găsească și să le încurajeze, sobru, dar și cultivator al umorului subțire, Profesorul impune respect și stimulează emulațiile. La această aniversare îi urăm sănătate, viață lungă și putere de muncă, pentru desăvârșirea unei creații erudite și originale.

Mircea CIUBOTARU

VARIA

- ♦ Directorul Institutului, prof. univ.dr. Dan Mănuță, a participat miercuri, 6 noiembrie 2002, la ședința de lucru a Secției de Filologie și Literatură română a Academiei Române, prezidată de acad. Eugen Simion. Au fost prezentate un raport asupra stadiului realizării fazelor pe anul 2002 și propunerile pentru anul 2003 ale temelor de cercetare de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”.
 - ♦ La 8 noiembrie 2002, prof. univ. dr. Dan Mănuță a participat, la Muzeul Literaturii Române, la prezentarea lucrării coordonate de prof. univ. dr. Dumitru Irimia, *Dicționarul limbajului poetic eminescian. Concordanțele poeziilor antume* (vol. I-II, Editura Axa, 2002), iar la 15 noiembrie, la prezentarea lucrării lui Constantin Parascan, *Eminescu și Creangă la Junimea* (Iași, Editura Timpul, 2002).
 - ♦ La 16 decembrie, Dan Mănuță a participat, la București, la ședința de lucru a Secției de Filologie și Literatură, condusă de acad. Eugen Simion și acad. Gheorghe Mihăilă.
 - ♦ Dan Mănuță a fost invitat la lansarea volumului Olga Rusu și colaboratorii, *Caragiale în Iașii Junimii*, Iași, Editura Timpul, 2002.
 - ♦ Dan Mănuță a fost președintele juriului la Salonul Internațional de Carte Românească, ediția a XI-a, Iași, 30 octombrie 2002.
 - ♦ La 31 octombrie 2002, prof. univ. dr. Dan Mănuță a fost președintele juriului Uniunii Scriitorilor (Filiala Iași).
 - ♦ Florin Faifer a fost invitat la Festivalul Național de Teatru „I. L. Caragiale”, 30 noiembrie–7 decembrie 2002, București.
 - ♦ Concursuri de promovare: Elena Dănilă în postul de cerc. șt., la 30 octombrie 2002; Victor Durnea în postul de cercet. pr. gr. II, la 25 noiembrie 2002; Doina Hreapcă în postul de cerc. șt. gr. I., la 1 decembrie; Mioara Săcrieru în postul de cercet. șt. gr. III, la 5 decembrie 2002.
 - ♦ Concursuri de încadrare: Luminița-Dana Botoșineanu pe post de cercetător științific, la Departamentul de dialectologie, la 1 decembrie 2002; Adina Ciubotaru pe post de asistent stagiar la specialitatea Etnologie în cadrul Departamentului de istorie literară și folclor, la 11 decembrie 2002.
 - ♦ Cerc. șt. gr. III Laura Manea susține un lectorat de limbă română la Universitatea din Konstanz (Germania) în anul universitar 2002–2003.
 - ♦ Cerc. șt. gr. I Cristina Florescu a redactat un *Pré-rapport de thèse Plans d'organisation du discours: les connecteurs en français et en roumain*, teză susținută de Doina-Paula Cucu Spiță la Universitățile „Al. I. Cuza” din Iași, Paris III și Nancy II (18 octombrie 2002).
 - ♦ Din luna octombrie și, respectiv, noiembrie 2002, au fost pensionate cercet. șt. III Rodica Șuiu și cercet. șt. Algeria Simota.
 - ♦ Tamara Adoamnei a urmat, în perioada 28 octombrie–21 noiembrie 2002, un curs/stagiu de inițiere profesională pentru bibliotecari, organizat de Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași.
- Redacția „Buletinului” anunță deschiderea unei rubrici de prezentări ale recentelor apariții editoriale de specialitate. Autorii sunt invitați să expedieze pe adresa Institutului (pentru bibliotecă) lucrări de lingvistică, teorie, istorie și critică literară, etnografie și folclor.*

IN MEMORIAM

A dispărut, la 12 octombrie 2002, după o îndelungată și neiertătoare boală, colegul nostru dr. ION A. FLOREA, născut la 5 octombrie 1941, unul dintre cei mai vechi și mai valoroși cercetători ai Institutului. Absolvent al Facultății de Filologie de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, în 1965, a fost încadrat, după o scurtă experiență didactică, în colectivul de dialectologie (1967), contribuind în mod substanțial la elaborarea unui *Chestionar dialectal* (1969), efectuând numeroase anchete și redactând, în colaborare, volumul introductiv și primele două volume ale *Noului Atlas Lingvistic Român, pe regiuni. Moldova și Bucovina* (I-II, 1987, 1997). A fost unul dintre inițiatorii și dialectologul organizator al programului de redactare asistată de calculator a atlaselor lingvistice, o noutate în dialectologia românească actuală, realizare care va trebui legată în mare măsură de numele său. Din nefericire, vol. III al acestei opere, pregătit pentru redactare computerizată și prin pricepera și munca lui Ion A. Florea, va apărea în absența sa definitivă. O amplă teză de doctorat (1982), *Terminologia fierăriei în mediul rural din Moldova și Bucovina*, din care a apărut, în 1981, doar masivul *Glosar* (557 p.), întregeste profilul științific al unuia dintre dialectologii de marcă ai generației sale.

O pasiune aparte a direcționat, în ultimele două decenii, energia și interesul lui Ion A. Florea spre studiul antroponimiei românești, îndeosebi în direcția identificării elementelor străine în procesul istoric de formare a numelor de persoane. Un vast material documentar despuiat din izvoare publicate, din reviste, dar mai ales din surse inedite, arhivistice, a fost, din păcate, numai în mică măsură valorificat prin publicare. Dacă timpul ar mai fi avut răbdare cu colegul nostru, probabil că o sinteză istorică asupra evoluției antroponimiei românești, precedată de un curs universitar inedit (pentru Institutul Teologic Romano-Catolic din Iași), ar fi constituit un moment semnificativ în acest domeniu încă puțin cercetat în mod calificat.

Colaborările, ca redactor, la *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, I, 1-2 (1991, 1992) și la *Documenta Linguae Dacoromanorum*, ca editor al *Bibliei de la 1688. Pars IV. Numerii* (1995), au lărgit aria preocupărilor sale lingvistice și i-au pus în valoare calitățile sale de cercetător: spiritul analitic, minuțiozitatea, exactitatea și stăruința.

Omul a fost un model de civilitate și de echilibru al personalității. Cumpănit în decizii și gesturi, politicos și calm, conștiincios și ordonat, a fost omul potrivit, din 1985, în funcția de secretar științific al Institutului. O trăsătură cu totul specială a dat culoare și pregnanță unui profil uman care părea mai curând sortit egalității cu sine însuși: umorul. Domina orice întrunire colocvială prin repertoriul inepuizabil de anecdote care ilustrau, chemate de o memorie asociativă de tip Creangă, cele mai neașteptate situații.

Disparația sa este o pierdere științifică importantă și un motiv de regrete și meditație melancolică. *Ubi sunt...*

Redacția: Mircea Ciubotaru, Gabriela Haja, Ofelia Ichim

INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE” • STRADA TH.
CODRESCU, NR. 2 • IAȘI • 6600 • TELEFON: 0040232267597

ISSN 1582-5019